

КПСС XXVIII СЪЕЗДИ ВА УЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ XXII СЪЕЗДИ ҶАРОРЛАРИНИ БАЖАРИШ ҲАР БИР КОММУНИСТНИНГ БУРЧИ

Э. ШАЙХОВ:

ТАНГЛИКДАН ЧИҚИШ ПАРТИЯ ФАОЛИЯТИГА БОҒЛИК

Тошкент қишлоқ хўжалиги олий билимгоҳи ректори, профессор, Узбекистон Компартияси XXII съездиде делегати Эркин Турдиевич ШАЙХОВ Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ҳозир бошидан

— Эркин Турдиевич, Сиз узоқ йиллар мобайнида партия ва совет органларида ишлаб, катта ҳаёт йўлини босиб ўтгансиз. Сизнинг на зарингизда ҳозир партиядаги тангликнинг сабаблари нимада?

— Сўнгги пайтда КПСС-нинг обўрии кундан-кунга тушиб бораётганлигидан кўз юмб бўлмайди. Лекин айни бир пайтда Узбекистон Компартияси ўзининг самарали ишлари билан ҳалиқ ўртасида тобора кўпроқ ишонч қозонаётганинги таъқидларимиз адолатли бўлур эди. Ҳозирги алғов-алғов кунларда ҳам жумхуриятимиз ҳаётининг барча жаҳдларидан вазиятни барқарорлаштириш тенденцияси сезилиб турилти. Буни ўтган 1990 йил якунларидан ҳам билиш мумкин. Жумхуриятимизда миллий даромад ҳам, меҳнат унумдорлиги ҳам анча ортди. Ваҳоланки ана шу давр мобайнида мамлакат бўйича бу иккала энг муҳим кўрсатич бирмунча пасайди.

44 йиллик партия стажига эга бўлган мен учун КПСС Марказий Комитети бош котиби ва унинг сафдошлари оғизда ҳалқ фаронлигини ошириш ҳақида галириб, партияни хўжалик ишларидан четлатиб, мамлакатни иқтисодий тангликка олиб келганларни тушунарли эмас. Ахир Англиядек

кечираётган оғир жараён, партия ва жамиятимиз дуч келган чукур танглик ҳамда ундан чиқиш йўллари ҳақида ўз фикр-мулоҳазалари билан ўртоқлашади.

мамлакатда Тори ҳукмрон партияси иқтисодиёт ҳоқимиётдан юқори деб ҳисоблайди-ку!

Узбекистонда ҳалқнинг турмуш дараси ёмонлашишига йўл қўймаслик чоралари кўрилмоқда. Узбекистон Компартияси Марказий Қўмитасининг биринчи котиби ва жумхурият Президенти И. А. Каримов томонидан кам даромадлилар, ўқувчи ёшлар ва ўқитувчиларга алоҳида ғамхўрлик кўрсатилди. Ердамни хўжаликларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш йўлидан борилаётганлиги аҳолини ҳурсанд қўлимокда. Кунги кечи қабул қилинган Фармонда бу борадаги янги тадбирлар билан танишдик. Жумладан, фуқароларнинг томорқа майдонларига эҳтиёжини қондириш учун шу йилнинг ўзида яна 108,5 минг гектар кўшимча ер ажратиб бериладиган бўлди.

Ижтимоий соҳадагина эмас, мафкура соҳасида ҳам кучли танглик давом этипти. Сиз жумхурият зиёлиларининг вакили ҳамда катта илмий даргоҳнинг раҳбарни сифатида ундан чиқиш йўларни нимада кўрасиз?

Мен Узбекистон Компартияси XXII съездиде (иккичи босқичи) да сўзлаган нутқимда айтган фикрларни тақорламоқчиман. Билмадим, нима учундир КПСС Марказий Комитетининг бепарвонлиги оқибатида мамлакатимизда, жамиятимизни мафкурадан ҳоли қилиш учун очиқдан-очиқ ташвиқот олиб борилмоқда. Бу фақатни матбуотда бўлайтгани йўқ. Давлатни мафкурадан ҳоли қилиш ҳақида Б. Н. Ельцин раислигига ишлаб чиқилган РСФСР Конституцияси лойиҳасида ҳам ёзилган. Бу «Демократик Россия» партияси программасини, антисоветизм мафкураси ва капитализмни тиклашни амалга оширишга яширинча уринишдир. Грузияда, Болтиқбўйи жумхуриятларнда эса социализм-

дан воз кечиши ниятларини яширмаятилар.

Иттифоқ Шартномаси лоийиҳасида Совет Социалистик Жумхуриятлари Иттифоқи — суверен совет жумхуриятлари иттифоқи деб янгича талқин этилган. Буни қандай тушуниш керак? Нима, биз энди ўзимизни социалистик мамлакат эканлигимизни тан олдимизиз, ёки биз ўз олдимизига инсонпарвар социалистик жамият қуришни мақсад қилиб қўймаганимизми?

Аввал бошда мамлакатимизда ҳандай ижтимоий жамият мавжуд эканлигини аниқлаб олиш жуда муҳим деб ҳисоблайман.

Умуман мафкура соҳасида ечимини кутаётган муаммолар кўп. Айниқса ҳозирги шароитда бу борадаги ишларни кучайтирасдан туриб, кўзланган мақсадларга эришиш қийин. Бундай тангликдан қутилиш учун ҳар бир соҳада мустақиллик ва ўзаро ишончни мустаҳкамлаш, партия аъзолари ўртасида янка тартибда олиб борилаётганлиги учун жуда асосли равишда танқид қилинди. Шундан кейин ҳам унинг сиёсий мавжуд тугмади. М. С. Горбачев уни мавжуд Президентлик Кенгашига аъзо қилиб олди. Ана шу катта сиёсатчи ва олим раҳбарлиги остида 1988 йилда нашр этилган «Сиёсий иқтисод» дарслиги кўп жихатдан реал ҳаётдан ажралиб қолган. Шунинг учун ҳам талабаларда бу фанни ўрганишга қизиқиш ўйготмайди. Шунга қарамай бу дарслни 1990 йилда ўзгаришиз, ярим миллион нусхада қайта нашр этилганлигини қандай тушуниш керак.

Мафкура соҳасида иш олиб борувчи ходимлар пухта ишлаб чиқилган илмий концепция ва ҳаёт синовига бардош бера оладиган тўғри назария билан куролланмас эканлар, бу соҳадаги танглик давом этаверади.

Фасида интервью сифатида қолиб кетди.

Мен олий ўқув юртининг бир раҳбари сифатида ҳозир биз дуч келаётган энг муҳим муаммолардан бирини тилга олиб ўтмасам бўлмайди. Узингиз биласиз, ҳар бир мамлакат, ҳар бир партия ўз фуқароларнинг гоявий тарбияси ғамини ейди. Бизда эса нималар бўлмокда? Ҳамма олий ўқув юртлари олиб ташланиб, сиёсий тархи курси билан алмаштирилди. Аммо биронта қўлланма йўқ. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси бундан иккиси ярим йил бурун М. С. Горбачев раислигидаги «КПСС тархи очерклирини тайёрлаш бўйича комиссия тузган эди. Бу комиссия нима сабабдан социализм тўғрисидаги ленинча концепциядан чекиниш содир бўлганлигини партия ва ҳалқга очиқ айтиш, нима учун авторитар-бюрократик бузилиш юзага келганлиги ва ривожланганлигини тушунтириб бериш топширилган эди. Аммо бу қарор ҳанузгача бажарилмади.

Партиянинг XXVIII съездида КПСС Марказий Комитетининг мафкура ишлари бўйича собиқ котиби, Сиёсий Бюро аъзоси В. А. Медведев, мафкуравий ишларни барбор қўлланлиги учун жуда асосли равишда танқид қилинди. Шундан кейин ҳам унинг сиёсий мавжуд тугмади. М. С. Горбачев уни мавжуд Президентлик Кенгашига аъзо қилиб олди. Ана шу катта сиёсатчи ва олим раҳбарлиги остида 1988 йилда нашр этилган «Сиёсий иқтисод» дарслиги кўп жихатдан реал ҳаётдан ажралиб қолган. Шунинг учун ҳам талабаларда бу фанни ўрганишга қизиқиш ўйготмайди. Шунга қарамай бу дарслни 1990 йилда ўзгаришиз, яримillion нусхада қайта нашр этилганлигини қандай тушуниш керак.

Мафкура соҳасида иш олиб борувчи ходимлар пухта ишлаб чиқилган илмий концепция ва ҳаёт синовига бардош бера оладиган тўғри назария билан куролланмас эканлар, бу соҳадаги танглик давом этаверади.

— Узбекистон партия таш-

килоти қабул қилинган Ҳаракат дастурини амалга оширишинг асосий омилларни нимада?

— Узбекистон Компартияси мустақиллик йўлидан бориб, алоҳида Ҳаракат дастурини ишлаб чиқсанлиги ва қабул қилинганлиги мақсадга мувофиқ иш бўлди. Бу дастурда жумхуриятимиздаги конкрет ижтимоий-иқтисодий шароит, ўзига хос хусусиятлар, маҳаллий шарт-шароитлар, тўғри ҳисобга олинган. Жумхуриятимиз бир томондан табий, ер ости ва ерести бойликларига, қишлоқ хўжалиги ресурсларига, иккичи томондан бошқа минтақалар ҳавас қиласа арзидига минг-минглаб ишчи кучларига, қадимдан авлоддан-авлодга ўтиб келаётган меҳнатсеварлик, инсонпарварлик, бағри кенглик, бардошлилик сингари маънавий бойликларга эгадир. Шундай бир диёрнинг иқтисодий жихатдан ҳам, маънавий жихатдан ҳам янгидан бағрини кутаришига ҳамма асос бор, деб ўйлайман, дея Узбекистон Компартияси XXII съездидан минбаридан катта ишонч билан гапирган ўтиқ И. А. Каримов тамомила ҳақлидир.

— Умуман, Коммунистик партиянинг истиқболига қандай қарайсиз?

— Ҳар қандай партиянинг истиқболи унинг бугунги кунда амалга ошираётган ишлари, ҳалқ оммаси орасидаги мавқеини сақлаб қолиши ва мустаҳкамлашига кўп жихатдан боғлиқ. Бунга Узбекистон Компартиясининг ҳозирги тутган ўрни ва унинг кейинги съездда қабул қилинган дастuri ҳамда қарорлари мисол бўла олади.

Партияниш ўтмишда жуда оғир синовларга зўр матонат билан бардош берган ва улардан муваффақиятли чиқкан. Ҳаёт-мамотимиз ҳал бўлай деб қолган Улуг Батан уруши йиллари, урушдан кейинги машақатли тикланиш даврларини эсланг. Ушанда партия етакчилари шахсий намуналари билан оммани эргаштира олардилар. Энг ҳал қиувлеч жойга бутун қийинчиликни зиммага олиб ўзларини рўпара қилишар, ҳеч бир шахсий манфат, алдам-қалдам, устомонники ўйламасдилар. Партия сафларнда соғдил, билимдон, ҳалол, ҳаммага бош бўла оладиган ташаббускор коммунистлар бўлсагина у жамиятимизни ҳозирги мураккаб жараёндан ҳолос эта олади. Мен умуман тангликдан чиқишини ҳар бир коммунистнинг ўзғоя ва эътиқодига садоқатига боғлиқ деб биламан.

Суҳбатдош С. МУСАЕВ.

ФОРС КЎРФАЗИДА ҚОН ТЎКИЛМОҚДА УРУШ: ТАШВИШЛИ ХАБАРЛАР

АҲШ 17 ЯНВАРЬ КУНИ КЕЧАСИ ИРОҚҚА ҚАРШИ ҲАРАКАТЛАРНИ БОШЛАДИ

● Гриневич вақти билан соат 5.00 да Бағдод радиоси Ироқ куроллий кучларининг биринчи ахборотини эшиттириди. Унда маъданий вақт билан соат 2 дан 30 минут ўтганда самолётлардан ҳужум башланганлиги мъалум қилиниб, «Ҳамма душман самолётлари Саудия Арабистони томондан келди» дейилади. Ҳаво ҳужумларни бир неча соатдан бўён давом этаверади.

● Соат 8 дан 59 минут ўтганда ЮПИ агентлиги қўйидагиларни маълум қилди: Қувайт радиосининг хабарига кўра иттифоқчиларининг қуруқликдаги қўшиллари Қувайт чегараси томон кела бошлаган.

● Америка ахборот восита-ларининг маълумотларига кўра АҚШ ва бошқа мамлакатлар Ҳарбий Ҳаво кучларининг дастлабки ҳаракатлари, шунингдек ракета зарбалари на-тижасида Ироқнинг ялпи қир-

гин қуроллари асладаҳоналари, Ироқ Ҳарбий Ҳаво кучлари учб-қўнадиган майдонлар ва базалар, ракета ва радар қўримларни яксон қилинган.

● Техрон радиоси Басра яқинидаги Ироқнинг мустаҳкамланган ноҳияси тўла яксон қилинганлиги тўғрисида ҳабер берди. Бу жойга Қувайтдаги Ироқ группировасининг яқин резерви бўлиб ҳизмат қилинган ачагина кучлари келтириб қўйилган эди. Бағдод билан халқаро телефон алоқаси узиб кўйилди.

● АҚШ президенти Буш қўшма Штатларнинг стратегик нефть захиралари бир қисмини сотиш тўғрисида Фармойниш берди. Форс кўрфазида уруш бошланганлиги муносабати билан жаҳон боозрларди барқарорликни таъминлаш мақсадида аниш шу йўтутилган.

● Кўп миллатли кучлар танк қисмларни урушга киритдилар. Иттифоқчиларнинг танклави Саудия-Қувайт чегарасини кесиб ўтиб, Ироқнинг олдиндаги қисмлари билан жангга киришдилар. Кўп миллатли кучларнинг бўлинмалари ироқликларнинг гарнизонларини тор-мор келтириб, Қувайтдаги иккита армия базасини босиб олдилар.

● Ироқ «душман»нинг 14 самолётини уриб туширди, деб хабар берди кечга Франс-Пресс агентлиги Кипр пойтахти Никосиядан. Агентлик Бағдод радиосига асосланниб шу хабарни тарқатди.

● Осмондан қилинган ҳу-жумларнинг биринчисидәк Ироқ армиясининг энг яхши жонговар қобилиятли қисмлари катта талафотлар кўрди. Булар — жумхурият гвардияси ва Саддам Ҳусайнин шахсан қўриқловчи қисмлардир.

● Ироқнинг 50 та танкдан иборат ҳарбий қисми асирга тушди, деб хабар берди МЕНА агентлиги.

● Ироқнинг Қувайт ҳудуди-даги ҳарбий авиабазасига ҳаво ҳужуми вақтида қатнашган Франциянинг 4 та «Ягур» самолёти шикастланди, деб хабар қилди Франция мудофава вазири Жан-Пьер Шевенман.

● Ироқ армияга қўшимча чақириқ эълон килди. 1955 ва 1956 йилларда түмилган ҳамма ироқликлар бу чақириқ кўра уч кун давомида чақириқ пунктларига келишишар.

(МАТБУОТ ХАБАРЛАРИДАН)

• В. И. Ленин хотираси қунлари олдиан

КҮПИНЧА биз В. И. Ленини эслаганда — биринчи социалистик давлатни барпо қилган, Россияда биринчи Коммунистик партияни тузган, ўзининг фаолияти билан буюк инцилобчи бўлган бир сиймони кўз олдимизга келтирамиз. Унинг фанда ҳам

янги оқим: «физик» идеализмга қараб тойиб кетдилар. Масалан, табиатшунос, хусусан физиклигига қарашмасдан эмпириокритицизм каби субъектив идеализмнинг асосчиси Э. Мах (кўпинча юқоридаги оқим унинг номи билан қисқача махизм деб ҳам юритилади) физикадаги янги ютуқлар, айниқса нисбийлик назарияси даилларига қарши чиқди, унинг фан ривожидаги аҳамиятини кўра билмади. Аслида табиатнинг ютуқлари фаннинг ўзи дналиктин тарзда ривожланишилиги, «нарсаларнинг «моҳияти» ёки

йўқ бўлаётir», «атом материаликдан чиқаётir» деган фикрларига кескин қарши чиқди. Фанда рўй берган ушбу инцироли ҳолатдан чиқишининг йўлларини кўрсатиб берди: табиатшуносларимиз тараққиёт ҳақидаги бирдан бир изчил таълимот диалектика билан қуролланниши лозим эди. В. И. Ленин ёзганидек «физиканинг ва шунингдек ҳозирги замондаги табиатнинг материалистик асосий руҳи ҳамма ва ҳар қандай инцироларни енгади, лекин метафизик материализм ўрнини диалектик материализм албатта ол-

буюк революционер бўлганлигини кўпинча назардан соқит қиласиз ёки ана шу томонига кўпроқ эътибор бермаймиз. Ваҳоланки, доҳийнинг бу соҳада ҳам беқиёс саломги бор.

Табиат илмига оид дарсликлар, қўлланмаларда материя деганда унинг бирор бир конкрет кўриниши: электрон, протон, эфир, атом, молекула, ген ва ҳоказолар тушунилади. Ўз-ўзидан равшани, бу иккни тушунчани бир-бири билан алмаштириш мумкин эмас. В. И. Ленин ҳам таъкидланидек «материанинг бирор тарзда тузилиши ҳақидаги таълимотни, махистлар сингари, генеалогик категория билан аралаштириб юбориш, — материанинг янги турларининг (масалан, электронларнинг) янги хоссалари ма-

ларидаги бундай демоқи бўладилар: ҳозирга қадар табиат физик оламдаги ўз текширишлари натижасидек қўлга киритган ютуқлари натижасида олам манзарасига маълум бир ҳисса қўшмоқдалар, аслида «материанинг биз ҳозирга қадар билган чегараси йўқ бўлаётir ва бизнинг билимимиз чуқурлаша бораётир демакдир; материанинг илгари мутлақ ўзгармас, азалий бўлиб кўринган хоссалари (сингдирмаслик, инерция, масса ва шу кабилар) йўқ бўлоқда ва энди бу хоссаларнинг материанинг факат айрим ҳолларигагина хос бўлган нисбий хоссалар эканлиги маълум бўлмоқда. Чунки материанинг фалсафий материализм эътироф қиласидаган ва у билан чамбарчас боғлиқ бўлган бирдан-бир «хоссаси» унинг объектив реаллик бўлиш, онгимиздан ташкирида мавжуд бўлиш хоссаларидир».

Бу ерда бир табиий савол туғилади: табиатшунослар, хусусан мутахассис — физиклар қила олмаган ишни В. И. Ленин шу соҳада мутахассис эмаслигига қарамасдан қандай қилди? Қисқа қилиб айтганда доҳиймий В. И. Ленин тафаккурнинг энг илғор методи — материалистик диалектикани ўта билимдони, диалектик материализмнинг қонун қоидаларини жуда чуқур билувчи ақл-заковат эгаси эди. В. И. Ленин мана шу материалистик диалектикага асосласиб, материанинг бепоёнлиги тўғрисидаги гениал фараэнни ҳам илгари сурган эди.

В. И. Лениннинг фан таракқиётини олдиндан белгиловчи ушбу фикри ҳозирги замон фани, хусусан табиатнинг ривожида «йўлчи юлдуз» вазифасини ўтамоқда. Элементар зэрралар физики, молекуляр генетика, полимерлар кимёси, ҳаёт ҳодисаларини ўрганувчи ҳамда медицина каби фан соҳаларидаги ютуқлар унинг башорати ҳаётйлигини тасдиқламоқда.

У. ҲАЙДАРОВ,
фалсафа фанлари номзоди,
ТошДУ доценти.

ФАН РИВОЖИГА ҲАМ ҲИССА ҚЎШГАНДИ

«субстанция» ҳам нисбидир, булар факат инсон объектларни тобора чуқур билиб боришини қўрсатади ва чуқур билиб бориши кечга атомдан нарига, бутун электрон ва эфирдан нарига ўтмаган экан, диалектик материализм тараққиёт килиб бораётган инсон инсининг табиатини билиш йўлида ўтган бу даврларнинг ҳаммаси мувакқат, нисбий, тахминий характерда маълум силжин рўй берди, дунёнинг моддийлик ва ривожланиши принциплари равшанлашди, билиш назарияси, билишда практиканинг роли, дақиқатнинг объективлик масаласи, абсолют ва нисбий ҳақиқатлар диалектикаси, иммий билишнинг метод ва шакллари янги фикрлар билан бойиди. Бир сўз билан айтганда инсон тафаккурида буюк ўзгаришлар даврни бошланган эди. Ушбу революцион ҳолатни ҳамма ҳам бир хил ҳаршилади, бир хил кутиб олди, деб айтиш қийин. Баъзилар ривожланиши ҳақидаги чуқур, изчил таълимот диалектикани билмасликлари орқали

ганде енгади» деб ёзган эди. Шунингдек В. И. Ленин илмнинг бирдан-бир тўғри методи диалектикага «тўппа-тўғри йўл билан эмас, балки паст-баланд ва айланма йўллар билан боради, онгли суратда эмас, балки стихияни суратда боради, унга ўзининг «пировард мақсадидин» равшан кўрмасдан, пайласлаб, гандираклаб ва бъазан ҳатто орқа-олдига депсиниб, яқинлашади», деб огоҳлантирган эди.

Асримиз чегарасида рўй берган ҳақиқиётлар тифайли материя ва унинг тузилиши, хоссалари тўғрисидаги ҳақиқат янги мазмун билан бойиди. Энг аввало В. И. Ленин материанинг фалсафий тушунчасини у ҳақидаги таълимот билан аралаштириш мумкин эмаслигини қаттиқ уктириди. Маълумки фалсафага оид дарсликларда материянинг генеалогик категория эканлигини англатувчи инсон онгига боғлиқ бўлмаган, инсон сезигларидан ташқаридағи объектив реалликни ифодаловчи категория сифатида таъриф берилади.

Саласини билиш назариясининг қадимги масаласи билан, билимимизнинг манбалари тўғрисидаги, объектив ҳақиқатнинг мавжудлиги ва шу кабилар ҳақидаги масала билан аралаштириб юбориш мутлақ ўринисиздир». Ҳақиқатда бу иккни масалани аралаштириб материанинг философик тушунчаси билан материанинг табиат илми таракқиётини натижасида қўлга киритган ютуғини аралаштириш эди. Буни факат физиканинг эмас, балки бутун табиатшуносликнинг тараққиётини аниқ ва равшан кўрсатиб бераётган бир шаронтада махистлар, хусусан «физик» идеалистлар эса материанинг тузилишида, электронларнинг ечилиши «физик олам» гагина таалуқли масала эканлигини тушуна билмаганлиги, уларнинг «материя йўқ бўлди», «материя йўқ бўлди, факат тенгламалар қолаётir», «материализм инцироли юз тутди» деган субтиси фикрлар билан чиқишига баҳона бўлди. Аслида материя йўқ бўлиши мумкин эмас. Физиклар «материя йўқ бўлаётir» деган

«ҲЕЧ ҚАНДАЙ СИР ЙЎҚ»

РУЗНОМАЗИЗНИНГ шу йил учинчи январь сонида А. Тульчинскийнинг «Професор Збарскийнинг махсус рейси» сарлавҳали мақолоси босилган бўлиб, унда В. И. Ленин жасадини Мавзолейдан Тюменга олиб борилганни ва Улуг Ватан уруши тугани арафасида яна жойига келтирилганлиги ҳақида ёзилган эди. Қўйида берилётган мақола ҳам унинг тадрижий давоми сифатида дикъатга сазовор бўлганлиги учун бераямиз.

ССЖИ Вазирлар Кенгаши ССЖИ Соғлини сақлаш вазирлителгининг В. И. Ленин Мавзолейни ҳузуридаги иммий-тадқиқот лабораторияси фаолиятини ўрнаниш учун бундан бир неча ой муқаддам махсус ҳукумат комиссияси тузган эди. Мухабиримиз Александр Сапсай комиссия аъзоси — физиканимё тиббети иммий-тадқиқот институти директори, ССЖИ ва РСФСР давлат мукофотлари совиндори, ССЖИ Тиббиёт академиясиning академиги Юрий Лопухин билан сұхbatлашади.

Мавзолей ҳузуридаги лабораторияни барпо этиш кайси даврга тўғри келди ва бу ҳолда унинг ходимлари нималар қилишга улгурдилар?

Лаборатория 1939 йил

зифалар туркуми янада кенгайди.

Лаборатория томонидан В. И. Ленин жасадини мўмилаш ва сақлаш муаммосига ҳақида янгилик киритилди! Аввало техникавий томонларини такомиллаштиришга катта янгиликлар киритилди. Масалан, инженерлек нуқтаи назаридан бекаму кўст, бадий жиҳатдан ажойиб саркофаг яратилди. Унда юз ва кўл бармоқлар кўп сонли ўргуларни тарами билан боришига юнга юнга қилинган кувватли манбадан саркофаг қонқоғи остидаги ойнани нуртказигича тушади ва ультрабинафша ҳамда иссиқлик нурларидан ажралгандан кейин пастга жасадга томон йўналади. Герметиг саркофаг ичидаги ҳарорат ва намликинг тебраниши амалда бартараф этилган. (Таққослаш учун: Лениннинг жасади жойлаширилган бинринчи саркофаг ойнавон призма шаклида эди, унинг ён томонлари тасвирни кўзгу орқали узатарди. У жуда оддий, призманинг юкори ўт-

кир қирралари бўйлаб мустаҳкам ўрнатилган оддий электр лампалари орқали ёртилади. Лампалар жасадини кулич қизитиб юборади, шунинг учун улар вақти-вақти билан ўчириб турлиларди.

Жасад тўқималарида наминг бир хиллигини доим сақлаш турлишинг энг мақбул усууллари аниқланганлиги ҳам мухимдир. Шу мақсадда жасадни мўмилаштиручи суюқлик билан кўшимча шимдириш муттасил амалга оширилади ҳамда вақти-вақти билан терининг усти эрозол усууда намаштирилади. Масалан, алоҳида усууллар билан юмшоқ тўқималарнинг илгари йўқотилган ҳажми тикланди. Шунингдек олимлар тери юнламаси бир текис рангда тўқималарни юз ва қўллар билан ўчишига юнади. Улар томонидан юз ва қўллар бармоқларининг ҳажмларни ва тузилишини фотоқайд қилиншини аниқ усууллари ишлаб чиқилди. Кўз илғамас ўзгаришларни ҳам пайкаш имконини берувчи усууллар. Электрон ва ўргулар микроскопия ёрдамида тўқималарнинг энг майдай қисмлари ҳам тадқиқ қилинди.

Шуни тасдиқлаш мумкин, ҳозирги вақтда жасад тўқималарида барча физика-

вий-кимёвий жараёнларнинг барқарорлиги даври бошланди. Ҳар ҳолда бу жараёнларнинг фавқулодда секин ўтишини ҳозирги замон кимёвий, физикавий ва микроскопик усууллар билан деярли пайқаб бўлмайди. Ёғинг ачиши ва гидролизинг энг кам барқарор жараёнлари ҳам амалда тўхтатилди.

Шу муносабат билан хукумат комиссияси ҳаётни хулюсага келди ва агар махфий бўлмаса, унинг таркиби кимлар кирган?

Бундай комиссия биринчи бор тузилаётгани йўқ. Ҳатто мен ҳам унда бир неча бор қатнашишга мушарраф бўлганман. Менинг фикримча ҳозиргиси етарли даражада мўътабардир. Машҳур биокимёчи, ССЖИ Тиббиёт фанлари академияси (ТФА)нинг академиги И. П. Ашмарин комиссияси, қилиб тайинланган.

Комиссиянинг хулюсалари ва тавсияларига келгандша шуни айтиш керакки, бу ерда ҳеч қандай сир йўқ. Ҳамма тақлифлар асосан лаборатория фаолиятини ўшиши яхшилашга қартилгандир. Айрим тавсиялар соғ илмий хусусиятга эгадир. («24 соат» ҳафтаги-дан).

• ОДАМЛАР ВА ТАҚДИРЛАР

— Кимсан-оддий аравакашсан. Сенға ким құйибди чирәнишни! Күрпәнгә қараб оёқ узатмайсанми, сұтак!

Кишлоқ оқсоқоли (кишлоқ шұроси раиси) құйидаги бұш пиёләни дастурхонға зарда билан отиб юборди. Үрнінд түриб, мұйловини буради. Бароқ қошлары остидағи чағыр күзлари хүнук ялтиради. У құлини орқасига қылаб, идораси томон кетаркан, хуноби ошарда: «Мендең амалдор одам ҳам қалқа шунча күн ош беролмайман. Иүқ, бу ерда бир гап бор. Эхтимол, Мамарайым Хұжандан тиллаппила құтарып келганды? Отаси қалқ душманни бұлса ҳам ажаб әмас. Ҳудо курсатмасин, бу гаплар үрмалаб, қатталар қулогига етсами... Ҳұс, раис, тұмшұргын тағидаги воеалардан хабардормисан? Үзини аравакаш қиесасига солиб олган қип-қизил ҳалқ душманинин түйіда ош ебсан. Еки...».

Раис хаёлыға келган тахминдан сесканди. Назариди шу күчада, милиционерлар қуршовида кетаётганды туылды.

Мамарайым aka оқсоқол ва қишлоқ шұроси фәодларини құлларини құксига құйиб күтиб олди, пойпатақ бұлғып дастурхон ёздырыді. Лекин, оқсоқоллинг важохати хүнук әди. У дастасига гуллар солинган қамсисин гарчыл этиги құнжига «тап-тап» уаркан, ола-зарақ, өчір күлларини атроға югуртириди:

— Улут дохиймиз Иосиф Висарионович Сталин ҳалқ душманларига қақшатқыч зарба беринг, деган. Чүнки, улар социалистик тузумимизин ич-ичидан емирладын әнг айёр кишилардир.

Алифни «калтак» ҳам дея олмайдынан оддий аравакаш оқсоқоллинг тұмтароқ сүзларини хуши оғиб тингларди. Құли ҳамон құксиса, бошини энгаштирип «шундай-шундай», деб тұрарды.

Шундай бұлса, сен ҳалқ душманинин ишини қилибсан, Мамарайым. Оддий колхозчи юрта учтұрт күнлаб ош беролмайды...

Мамарайым аканинг ранги оқарди, ичидан алланыма узилиб кетгандек бұлды.

— Әлга ош берсам, қарзимни үздім, — деди у бироз дадиллаб. — Ахир, мен ҳам одамларнинг ошини еғанман, тұнларини кийганиман...

— Гап тамом. — чұрт кесди оқсоқол. — Құч-қүрөнингни үйиштирип. Құчіб кет Ялламадан!

Осын узоқ, ер қаттық. У пайтларда қатталарға салом бермаса ҳам қулоқ қилиб юбориш ҳеч гап әмасди. Қишлоқ шұроси раисининг ҳұмма — ҳұм. Ұнға гап қайта-риш — үзингни балога уришдек гап әди.

Шундай қилиб, ямоқ түн кийгани «қулоқ» Ҳұжандага құчыб кетди. У ерда бирорларнинг уйда яшади. Бола-чақасини дурустарқа бояшып илинжида Гулистанға құчди. Лекин, Яллама үзігі тортарди. Орадан беш-олты ійл үткәзіб, яна шу ерга қора тортиб келди. Ахир, шунча ійл бир қишлоқда яшаб, бир дастурхондан тұз-намак төтгән, ялламалықтарнинг иссік-со-вукларда бирға бўлган. Олдирига солиб қувлашмас. Нима, у ҳалқ душмани бўлиб, шұро ёқирайком идорасини портлатыбдими, қатталарни ҳақорат қилибдими? Иўқ, ялламалықтар Мамарайым акани илиқ күтиб олиши, Сирдарә тұманиннинг Чинозға туташған «Чивинтой» деган жойидаги (хозирги «Чехра» ресторанинің) фермага молбоқарликка жойлаб қўшиди.

Бир күни кимдир келиб, хабар қилиб кетди: «Әртага район катта-

лары келишади. Яхшилаб тайёр-гарлик қўринг».

Мамарайым aka катта құчқорни сүйди, димлама тайёрлади, илик-дек ош дамлади. Қоринлари ой-куни яқынлашған аёлнинг қорни-дек тирсиллаган, сергүшт, юзлардан қон томиб турған қатталар арақын құксидек ичиши, димлама ва паловни пок-покиза тушириши. Сўнг тишиларни кавлай-кавлай молбоқарни дөвдиришиди:

— Қани, ферманғизни бир айлантириң. Қўриб қўяйлик-чи?

Мамарайым aka ширакайф меҳ-монларни «қизил бурчак»-ка бoshлади. Қатталардан бири Акмал Йкромов, Файзулла Ҳұжаевларнинг газеталардан қириқиб олиниб, деворға ёпиширилған суратларини күрсатиб, хадик-хавотирда турған молбоқарға қаради:

— Буларнинг кимлигини била-санни?

— Билмайман, ҳұжайин. Саводим иўқ. Тунов күни ўғилларим ёпиширип қўишишанды...

Қатталар бир-бирларнiga маъно-ли қарашди.

Бошга тушганин күз қўраверар экан. Ҳалқ «душмани» Мамарайым aka Россиянинг қаҳратон со-вукларидан ҳам ўлмади. Владивостокда қорлардан уя ясаб яшаганда ҳам музлаб қолмади. Бепоён ўр-монларда ўтн кесди, уруш бош-ланганда темир йўлда ишлади. У Ялламадан, жигаргўшаларини кўришдан умид узмасди. Кечалари қалима қайтариб ётар, уйдагилари ёдига тушиб, оғир-оғир хўрсинарди. У сургунда нималарни кўрмади, дейсиз? Ўзбекистондан борган содда-гўл кишиларнинг жасадлари совуқда тарашадек қотар, ҳеч ким уларга ачинмасди.

Мамарайым akaининг жони те-мирдан экан, ўн тўрт йил деганда сургундан қайтиб келди. Ялламадаги ховли-жоини бирорларга бе-риб юборишибыди. Оиласи бир ах-волда бўлиб қолиби. У бироз муддат Карим соғов ота деган кишининг молхонасида яшади. Янги ўй-жоин қуришга пули ҳам, кучи ҳам иўқ әди. Ақалари Мирзарайым, Абдукаримлар урушда беда-рак йўқолишибыди. Яхшиям, қарин-

ортиб, Славянкадан Қозогистон-даги бозорга олиб борардик. У ердан ун ва бошқа нарсаларни ор-тиб, яна иўлга тушардик. 30—35 чақирип иўл босиб, тун қоронгу-сигда уйга кириб келардик. Оғир кунлар эди. Ҷояқиши отам бола-чақамни бояқаман, деб ўзини аймай ишларди. Онам-ку, ғам-ташвишлардан тамом бўлганди.

Мамарайым akaининг тогаси, улуг Ватан уруши қатнашчиси Қоравой aka Эшмуҳаммедов сўзи-дан:

— Раҳматли Мамарайым дунё-дан рўшнолик кўрмай ўтди. Биринкки бўлмади, оғзи ошга етганда йиқитишиди, энди отга мингандан уриб туширишиди. Ҳа, ўғлим, дунёда яхшидан кўра ёмонлар кўп экан. Шулар жиянимнинг косаси-ни оқартиришмади. Ҳўш, десангиз, оир куни Гулистандан Мамарайимларнинг уйга жўнадик. Бордим. Қўрсам ранглари бир ах-вол. Сўзисиз йиғлайди, шўрлик. «Қўчириб олиб кетайми?», деб сўрадим. Рози бўлди. Қайтиб яна Ялламага келдим. Раҳматли раисимна Юсуфаҳмад aka кўнгли кенг одам әди. Дардимни ёшитиб, дарров грузовой машина тўғрилаб берди. Жиляним Эрмуҳаммад билан бориб, кўчириб келдик. Иккى ойча ҳўжалинг уйда турди. Кейинчалик бир кишининг пахса уйини эски пулга тўрут минг сўмга сотиб олди.

Охунбобоев номидаги жамоа ҳўжалигининг механизатори Абду-расул сўзидан:

— Ҳа, отам раҳматли бошига тушган кўргуллар бир кишига кўплик қиласарди. Жонлари темирдан экан, ёргу кунларгача етиб келдилар. Биласизми, ўша пайтда ҳалқ душманининг фарзандларига ўтай кўз билан қарашарди. Мени ҳам комсоломла қабул қилишмади. Алам қиласар экан-да, одамга. Ҳо-зирги болалар ишдан қочишида. Мен эса ўн ёшимдан кетмөн чоп-ғанман. Тракторчиликни ўргандим. Ўйландим, бола-чақали бўлдим. Мана, отамнинг чирогини ёқиб ўтирибман...

Мамарайым aka оддий аравакаш эди. Эл олдига дурустроқ дастурхон ёзғани учун «душман»га айлантирилиб, 14 йил сарсон-саргардон бўлди. Ҳозир ҳатто муқадас ёдгорликларга тош отиб, Николай пошишо, Керенский, Деникинларни кўттар-кўттар қилишса ҳам бирор индамайди. Мамарайым akaини эса ҳалқнинг асл фарзандлари суратларини деворга осгани учун қамоққа олишиди. Ҳўп ажойиб замонлар бўлаялти...

Мамарайым akaининг тогаси Қоравой akaини оқлашиби! Лекин, бу хушхабарни Мамарайым aka ёшилмайди, ҳайрият, ҳақиқат бор экан, деб олмайди.

Абдурасулларнинг ҳовлисига кенгингина сўрида Мамарайым akaининг тогалари, тенгқур дўстлари билан анчагача суҳбатлашиб ўтиридим. Улар ҳам анча мунқайиб қолишиди.

— Энди у қора кунлар қайтиб келмасин, — дейди Қоравой aka.

— бир-бirimizga ҳеч қачон душман ёрлигини ёпиширмайлик.

Айтганинг келсин, отахон. Зора, гиж-гижловчилар ҳам инсоға келса, жарлик томон кетаёттан жамиятимизни тұхтатиб қолсак...

Эсон ҚОСИМОВ.

• Булар сиздан миннатдор

ҚУЛЛАРИ ДАРД КЎРМАСИН

Кўп ҳолларда инсон боси ёстикка етган чогидагина саломатларнинг қадри ҳақида ўйлаб қолар экан. Мен бу ҳолатни кўп бора бошимдан кечирганиман. Айниңа фарзанд бетоб бўлиб қолганды одам ўзини қаерга қўишини билмайди. Жонингизга оро кирган најоткор кў-

зингизга олов бўлиб қўрина-ди. Унинг меҳр тафтидан үзингиз ҳам, болангиз ҳам баҳра олади. Ҳаёт сизга қайта кулиб боқцандек бўлади. Яқында набирал мадор-сизланиб, гавдасини ҳам құтариб юришга дармона етмай қолди. Иштаҳасизлиги устига инжиқликлари ҳам

зингизга олов бўлиб қўрина-ди. Унинг меҳр тафтидан үзингиз ҳам, болангиз ҳам баҳра олади. Ҳаёт сизга қайта кулиб боқцандек бўлади. Дарҳол врача мурожаат қилдик. Улар тавсияси билан набира 1-щаҳар юқумли қасалликлар шифохонасининг 9-бўлимига ётқизилди. Бу ерда мен фидой, беморлар дардига ҳам аниқ муолажаси, ҳам ширин сўзи билан малҳам бўлаётган шифокор-

лар хизмат қилаётганликла-

рига гувоҳ бўлдим. Жумладан бўлим бошлиги чекиниб, оила-миз бағрига қайти. Унинг юзида яна болаларга хос та-бассум пайдо бўлди. Рўзномангиз саҳифалари орқали фажат менинг набирамга эмас, бошқа ўйлаб, юзлаб беморлар дилига қайта қу-вонч бағишилаётган бу најот-корларга чин дилдан раҳмат дейман. Қўллари ҳеч қачон дард кўрмасин.

Х. МУЗАФФАРОВА,
кўп болали она.

БУГУН биз олтмишниң йилларда океан ортida ишлаган иккى совет разведкасисининг мушкул тақдиди ҳақида ҳикоя қиласыз. Үнда қархамонлик ва мунофилик, жасорат ва соткынлик кабы түшүнчаларга яна бир бор баҳо берип имконияты туғилады. Совет ташки разведкасисининг яна бир сағифасы вараланды...

ТАҢҚИБДАН ҚҰТУЛИШ КЕРАК

«ВЕСТ» деб тахаллус олган одам Аргентинадан Колумбияга Марказ вакили билан учрашиш учун учиб боради. Л. Мерконис фамилиясы берилген унинг Аргентина паспортында үйдә колди. Ҳозир чұнтағыда бошқа ҳужжат бор эди. Ҳозир уннин номи Хосе Фернандес, соддароқ қилиб айттанды, дон Фернандес эди. Бирок на у, на бу фамилияси ҳақиқиي әмасди. Уни хибса олишгана (бу ҳақда кейинроқ ҳикоя қилинады) у үзини Мартинов деб атады. Биз ҳам уни шундай деб атайды.

Боготага учиб борар экан, Мартинов самолёттә үтириб бўлажак учрашу ҳақида ўйламасликка, бирдан ҳаелига келган — ниҳоят унинг отпускасини Москвада ўтказишига рухсат берисса керак деган ҳиссиятта берилмаслика, алнисса ўз яқинларини кўриш, Москва орти ҳамда Арбат гўшалари бўйлаб сайр қилишленинг ҳаёли лаззатларига берилмаслика ҳаракат қиласы... Иўқ, бўшашиб мумкин әмас, Москвага отпускага бориш жуда мураккаб жараён эканлигини у яхши биларди. Бу жараёнда турли мамлакатларда ишләётган унинг турли ҳамасблари иштирок этиши мумкин, бироқ уларнинг кўпчилигини у кўра олмайди... Бу саъи ҳаракатлар Мартинов бир ойни Москвада ўтказиши учун қилиниши кераки? Бундай дам олиш жуда кимматта тушмайдими? «Хар ҳолда, — деб ўйларди у, — балкин бу масала ҳал бўлгандир, мен эртага аниқравшан йўл-йўриклилар оларман».

Самолёт Боготага кўнди. Дон Фернандес аэропортдан меҳмонхонага жўнади. Уерда телефоны бор хонани банд этди. Махсус кийим кийтан жингалак сочли йигитча унинг унча катта бўлмаган чемоданини кўтариб борища ёрдам берди. Дон Фернандес унга азимас чойча да әмас, бирёзла иккى доллар берди. (Кейинчалик ўзининг ҳар бир қадамини таҳлил қиласы экан, Мартинов ўша пайтда йигитчага нима учун иккى доллар берганлигини кўп ўйлади). Қўзиға яхши кўринганиданми? Еки ўзини бойвачча кўрсатмоқчи бўлдими? Балкин, келажакда бу йигитчадан бирон-бир ёрдам бўлишига умидвор бўлгандир? Мартинов аниқ жавоб топа олмаса ҳам унинг сезгилари панд бермаган эди. Кейинчалик йигитча унинг кунинг ярайди).

Марказ вакили билан учрашиш эртаси кун Богота шаҳрида, миллий археологик музейда бўлиб ўтиши керак эди. Фернандес бемалол бўлиши учун ўз хонасидан барвақт чиқди. Меҳмонхонадан чиқавериша махсус кийимдаги жингалак сочли йигитчага кўзи тушди. Нимагадир йигитча Фернандесга бошқача қаради ва кўзини ерга тикиди. Унинг ёқимтой, суюқдор чөхрасида пайдо бўлган табассум дафъатан ўқолди.

«Бу nimas? — деб ўйлади Мартинов, — у кечак мен билан бошқача эди-ку...»

Фернандес уни олдига чакирап экан, имлади:

— Менга шаҳар харитасын олиб келиб, сизларнинг одамларнинг кечкүрунлашы томошасы қилиб юрадиган жойлар ҳақида гапириб бер...

Йигитча унга яқинлашиб, харитан берар экан, охиста

шивирлади: «Портъедан иккى жаноб сиз ҳақингизда суришириди, мен яқинроқда турган эдим. Уларнинг бири ҳозир ҳам хов анави ерда курсида үтирибди. Нимадир үқияти...»

Дон Фернандес юзидағи биронта асаф қилт этмади. У кулемсираб, шошмасдан ташқарига чиқадиган эшик томон йўналди. «Мана сизга ҳантома,— деб ўйлади ичичидан қўзгалаётган союз титроқни босиншга ҳаракат қилиб Мартинов, — бу иккви ким бўлди экан? Уларга нима керак? Балкин, йигитча янглашадигандир, бирон нарсаны чигаллаштириб юбордимикин?»

Фернандес шошмасдан шаҳар марказини мўлжал-

на томонга урди. «Сиз кимнидир қидиряпсизми? — деб сўради официантлардан бири ундан. «Ҳа, бу ерда менинг бир ошнам ишлайди», — деди Фернандес. Бироз илгари юриб, у оқ куртка кийтан бир кишига мурожаат қилди: «Мен бош ошпаз олдидан чиқдим, иккичи эшикдан чиқиб кетсан, яқинроқ бўлар эди. Нима қисса бўлади?». «Тўғрига юриб, ўнга бурилинг», — деди курткали киши бамайлихоти.

Фернандес қўчага чиққач, такси ушлади ва саёҳат бўюларидан бири томон ўйлолди. Машинада үтириб, орқасидан кузатишашётими ёки йўқми, у аниқлай олмади. Бюргора келгач, ўзига қандай маршрутлар тавсия этилиши мумкинлигини сўради. «Мабодо бугун сафарга чиқмоқчи бўлсангиз тоққа кетаётган бир гурух таркибида битта жой бор, — деди кузатувчи. Ярим соат ўтар-ўтмас Фернандес сай-

наложини қисса бўлади, — деди назоратчи ўйланаб, гаплашиб кўришга ҳаракат қиласман, балкин расмиятчиликсиз ўтказиб юборишиш, яна қайдам...

Фернандес ёндан бир пачка сигарет чиқарди. Башқаларга сезидирмасдан уч дона сигаретани чиқариб, унинг ўрнига назоратчига кўрсатиб, булоғлиқ учта юзалик долларни буқлаб тиқиб қўйди. Йккита сигаретани қайтиб яна жойига қўйди-да, бир донасини тутатди. Тўлиқ пачкаи эса назоратчига узатди.

Ҳаммасини олаверинг, мена яна бор, — деди Фернандес. Назоратчи бир дона сигаретани олиб, қолган пачкани чўнтағига урди.

— Биласанми, — деди у гўё олдинги мавзуни унуги қўйгандай. — Боготадан қўнгирик қилиши. Уерда қора дори корчалонларини тутиш васасасига учрашибди. Кимнидир қидиршиятни. Назоратчи Фернандесга

бўлса керак) қўнгирик қилди ва учрашу ҳақида келишиб олди.

Гюнтер билан Мартинов Буэнос-Айреснинг Флорида кўчасида жойлашган китоб магазинида танишиди. Гюнтер Брехт томларидан бирин очиб қўйиб, тик турган ҳолда берилиб ўқиётган эди. Гюнтер билан танишув қинин бўлмади, бироқ у билан апоқ-чапон бўлиб кетиш, уни тушуниш анча мушкул кўчди.

Гюнтер уруш арафасида Германияда таваллуд топди. Гитлернинг фидойи тарафдори бўлган унинг отаси уруш йилларда амал поғоналари бўйлаб тез кўтарилиди. Германия мағлуб бўлгач, отаси оиласини олиб Жанубий Америкага кўчиб кетишга муваффақ бўлди. Бу ерда каттагина немислар колонияси қарор топган бўлиб, ота-Леман улар орасида катта обрўга эга эди. У маҳаллий ҳарбийлар билан қалин алоқада бўлиб, американаликлардан ҳам унинг анчагина яқин оғайнини бор эди. Ота янги уруш чиқиши муқаррар, лекин фақат унга яхшироқ тайёргарлик кўриш керак, деб ҳисобларди.

Ота—Леман учун эътиқодга айланган нарсаларни Гюнтер қайтадан ўйлаб кўрди ва ўзича мушоҳада юритти. У табиатан таҳлилий ақл соҳиби эди. Китоб «жиннисиҳ» эди. Гюнтер бир неча йиллик қийин мушоҳадалардан сўнг аччиқ хуносага келди: эндиликда мудҳиш хатони тақрорлаш мумкин әмас. Янги жаҳон уруши умуминсоний ҳалокатга айланishi мумкин. У бу фикрларни ичидан сақлади (немислар колониясида тартиб кеттиқ эди), индамас бўлиб қолди, бўлар-бўлмасга асабийлашарди. У Мерконис билан аста-секин, қийинчилик билан яқинлашиди, кўпгина муммоловарда дунёдарашибларни бир хил эканлигини кашф этди.

Улар дўстлашиб кетиши. Кунларнинг биринда Мерконис унга ўзининг 1951 йилда Франкфурт-Майн шаҳрида тузилган Социалистик Интернационал билан алоқадор эканлиги ҳақида гапириб қолди. Социнтер янги урушга қарши. Уруш чиқишига даҳлор ҳар бир аҳборот жуда фойдала бўлур эди. Мартинов Гюнтер отасининг палак отган алоқалари ҳақида боҳабар эди. Лекин Гюнтер берадиган аҳборотлар нақадар қимматли эканлигини у, ҳатто, ҳаёлига ҳам келтирмаган эди.

«Марказга. Қўшимча аниқлашни талаб қилаётган аҳборотларга қараганда, АҚШ арсеналидаги ядрорий каллаклар сони 25 минг дондан ортироқдир.

ВЕСТ».

(Бу аҳборот 1962 йилда берилди).

«Марказга. Ишончли манба хабар қиласы: АҚШ ҳарбий ҳаво разведкаси ССЖИ худудидаги 15—20 минг ишончини аниқлашга муваффақ бўлган. Улар ядрорий ҳужум объектлари бўлиши мумкин.

ВЕСТ».

(Бу хабар 1964 йил бошларидан берилди).

«Марказга. Ишончли манба хабар қиласы: Доминикан Жумхуриятидаги хунта тузуми ийқиладиган бўлса АҚШ тўғридан тўғри бостириб кириш ва у ерга ўз қўшинларини юборишига тайёр.

ВЕСТ».

«Марказга. АҚШ денгиз пиёдаларини Доминикан Жумхуриятидаги тузуми ийқиладиган бўлса АҚШ тўғридан тўғри бостириб кириш ва у ерга ўз қўшинларини юборишига тайёр.

ВЕСТ».

(Чиндан ҳам денгиз пиёдалари қисмлари 1965 йил май ойининг бошларидан тушрилди).

(ДАВОМИ БОР).

ИККИ СОВЕТ РАЗВЕДКАСИНИНГ МУШКУЛ ҚИСМАТИ ҲАҚИДА

лаб, юриб борарди. Гоҳ тўхтаб, витриналарни томоша қиласы. Ҳа, сезди. Унинг изига астойдил тушишнга ўхшайди. Халқа тифиз-ку. Мартинов қайта ва қайта ўзининг ҳар бир қадамини таҳлилдан ўтказар, таъкиб сабабини ҳеч ҳам тушуна олмас эди. Колумбияда уни ҳеч ким танимасди. Ахир у куни кечи учиб келди-ку. Агар унга буришига учти кетади. Контрразведка уни исказижадан чиқармасди. Бу аниқ. Устига-устак у ҳақда ўзига-устак у таърихадан сўраб-суршириб ўтиришмасди. Гуонлар учини бу туманли воқеада бир-бира гунашга улаш қўйчарди. Мантиқи занжир ҳосили қилиш, воқеаларни уйғунлаштиришининг иложи йўққа ўхшарди... Лекин, барibir, факт фактилича қолаётган эди. Таъкиб давом этарди.

«Бу, балкин, бирон-бир хатоди, — Мартинов таҳлилда давом этарди, — аммо, бундай деб ўйлаб, енгилликка эришиб бўлмасди. Мабодо полиция участкасига тушиб қолса, хойнахой, текшир-текшириш бошланади, унинг учун бу нохуш вазият... Бўлмайди, қутулишига ҳаракат қилиш керак, бошқа...

Фернандес магазинга кириб, замонавий романчининг бир китобини сотиб олиб, ўз меҳмонхонасига қайтиб кетди. Ўз ҳужрасида нарсларини яна бир бор кўздан кечириди: кўйлак, галстук, соқол олиши устараси Аргентинага мансуб эмас эди. Буларнинг барчасини ташлаб кетишига ҳарор қиласи. Енгил-елли жўнаш керак. Душқабул қиласи. Сўнг ресторангда ҳозир тушиди. Уни кузатат-тандар айвонда ҳозир тушиб кетишига кетди. Гап орасида Фернандес йўлда ўз ҳужжатларини йўқотиб қўйгандигини гапириб қолди. Энди нима қилишига ҳайрон. Бу ерда янгиларини тўғрилаш учун ҳаракат қисаси мумкин...

— Каттага тушасизми? — деб қизиқириб назоратчи.

— Шунақага ўхшаб турибди... Иложи йўққа ўхшапши... Гап орасида Фернандес ортиб ўз ҳужжатларини қайтиб қўйгандигини гапириб қолди. Кузатишлар куҳниси, ёшлар, кордононлик хусусида гап кетди... Гап орасида Фернандес йўлда ўз ҳужжатларини қайтиб қўйгандигини гапириб қолди. Энди нима қилишига ҳайрон. Бу ерда янгиларини тўғрилаш учун ҳаракат қисаси мумкин...

МАРТИНОВ Буэнос-Айресга қайтиб келгач, яна Мерконис бўлиб қолди. Бир кундан кейин у Лимадан Буэнос-Айресга учти кетди. Алам қиладиган жойи ўз ерда эдикни, бу ташвишларнинг, асабийлашиларнинг ҳаммаси бекордан боғкорга бўлган эди: Марказ вакили билан ўшандар учрашишга муваффақ бўлнишади. Мартиновнинг отпускаси яна бир неча йил кейинга сурлиб кетди.

ИШОНЧЛИ МАНБА

ХАБАР ҚИЛАДИ...

МАРТИНОВ Буэнос-Айресга қайтиб келгач, яна Мерконис бўлиб қолди. Бир неча ой мобайнида у «мансалар» билан ҳеч қандай алоқа боғламади. Кузатишлар борми, йўқми эканлигини қайта-қайта текшириб курди. Ҳамма нарса жойида эди. Ниҳоят у автомат телефон орқали Гюнтер Леманга (унинг фамилияси ўзгартирилганлиги) тушунарли

• Табиат
мухофазачилари
харакатда
• Тадбирлар қоғозда
қолмаяпты

АТРОФ-МУХИТ МУСАФФОЛИГИ УЧУН

ЛОҚАЙДЛИК – ЁМОН ИЛЛАТ

ГАЛАБА нохиясида қатор саноат корхоналари, қурилиш ва транспорт ташкilotлари ҳамда хұжаликтер жойлашган. Уларда табиатни соф ҳолда сақлаш, атроф-мухиттинг мусаффолигин таъминлаш ишлери қандай ахволда? Ҳозирғи даврда ҳамма жойдаги каби нохияда ҳам бүгін мұннан шамалдардан бири бўлиб қолди. Ер, сув ҳавзалари, ҳавони ифлослантириш шундай даражага етиб қолдик, эндилдика унга бефарқ қараб бўлмайди. Вужудга келган ахволнинг олди олинмаса ёмон оқибатларга олиб келиши муқаррар бўлиб қолди. Шу сабабли ҳам нохия табиатни мухофаза қилиш инспекцияси ўз фаолиятini тобора кучайтироқда. Барча корхоналар ва хұжаликларда табиат мухофазаси қоидаларига амал қилинишини қатъий режа асосида тенширишмоқда.

Кейинги ойларда иш кўлами анча кенгайди. Ойига йигирма-йигирма бешга яқин жойда текширув ўтказилмоқда, жамоатчилик вакиллари иштироки билан рейдлар уюштирилпап, камчикликлар аниqlаниб, уларни бартараф этиш юзасидан маслаҳатлар, кўрсатмалар берилмоқда, бу мұхим ишга етарли эътибор бермай, ўзи бўларчилар билан ёндаштаётганлар жазоланмоқда, уларга жарималар солиняпти, оладиган мукофотларидан маҳрум қилинмоқда. Нохия инспекцияси айrim шахслар ҳақидаги ҳужжатларни чора кўриш, жиной жавобгарликка тортиш учун маъмурый ташкilotлар ҳумкига ҳавола этапти. Бундай ишнинг бошқа шаклларидан ҳам фойдаланяпти.

Кейинги вактларда нохиядаги «Коммунизм», Волков номли шуро хұжаликлари, Киров номли жамоа хұжалиги, «Балиқчи» балиқ саноати тажриба-намуна ишлаб чиқариш бирлашмаси ва бошқа хұжаликларда атроф-мухиттинг мусаффо сақлашнинг ахволи текширилди. Шуниси ачинарлеки, текширилган корхоналар ва хұжаликларнинг бирортасида ҳам бу мұхим ишга етарли эътибор берилмаётганды, ҳатто тўғридан-тўғри лоқайдлик, бефарқлик ҳукм суроётганды мәълум бўлди.

Уларда сув ҳавзаларини ифлослантириш давом этмоқда. Автомобиль хұжаликлири, қишлоқ хұжалик машинамеханизмлари паркида тартиб йўқ. Кўп ҳолларда тупроқни, ҳавони ифлослантиришга йўл қўйилапти. Ёниғи-мойлаш материалларини сақлаш, ишлатишда уларнинг ортиқча сарфланиши қатори тўкилиши, бу билан истроф бўлиш ҳолларни барҳам топмаяпти.

Айниқса, автомашиналардан чиқаётган газ-тутун белгиланган миқдорда бўлишини таъминлаш масаласи билан дурустлоқ шугулланимаяпти. Корхоналар ва хұжаликлар раҳбарлари ҳар

шундай ахвол ҳукм сурмоқда. Корхона ишлаб чиқариш эътиёжлари учун жуда кўп сув ишлатади. Унинг нормаси белгиланмаган. Бу обиҳёттинг истроф бўлишига олиб келяпти. Айни вақтда ишлатилган сувнинг ифлосланни даражаси юқори бўлмоқда, бунинг устига у деярли тозаланмасдан сув ҳавзаларига оқизилляпти. Бу билан табиатнинг бебаҳо неъматига катта зарар етмоқда, уни истеъмол қилиб бўлмайдиган даражада бўлгаяпти. Ахвол шундай аянчли бўлишига қарамай корхонада сувнинг мусаффолигини таъминлашада тутимаган. Ваҳланки бу ҳақда улар бирнече марта огохлантирилган эди. Кўрсатмани бажармаган ва автомобиллар газининг нормада бўлишини таъминламаётган етти нафар мансабдор шахсларга жарима солишга мажбур бўлинди. Улар ҳамённан турт юз сўмундириб олинди.

Солдатск шаҳрининг санитария ҳолатини текшириш бўйича ўтказилган рейд оммавий бўлди. Унда жамоатчилик вакиллари қатнашганлиги учун шаҳарнинг деярли барча даҳаларининг озодалиги кўздан кечирildi. Бу ишда ҳам камчиликлар жуда кўп экан. Ҳамма жойда санитария талабларига амал қилинмаётгандыгига мальум бўлди.

Айниқса, ахлатхоналар кўпайиб кетган. Ҳар ерда унинг ўюмлари ётпилти. Вактида ташиб кетилмайди. Улардан чиқаётган ёқимсиз ҳид таралиб, шу атрофдаги хонадонларнинг норозилигига сабаб бўлмоқда. Ахлат ташийдиган автомашиналарнинг сув ҳавзаларida ювилётгандыгига устидан ҳам чиқиди. Бу эса асло мумкин эмас. Чунки, шу ҳавзалар суви эътиёж учун ишлатилади. Шундай ахвол содир бўлишининг асосий айбори сифатида нохия коммунал хұжалиги директори Т. Холиқулов ва бош мухандиси М. Алимжоновлар эллик сўмдан жарима тўлашга мажбур бўлдилар.

Нохиядаги қатор корхоналарда сувдан фойдаланиши, уни қанча ишлатиш ҳуқуқлари расмийлаштирилмагандыгига оқибатида оби-ҳаёт ортиқа истроф бўлаяпти ва булғанмокда. Масалан, «Оғонек» шуро хұжалигининг вино заводида шундай руҳсат йўқ. Бу ерда сувни иштарли эътибор берилмаётганды, ҳатто тўғридан-тўғри лоқайдлик, сув ҳавзаларига оқизиб юборилмоқда.

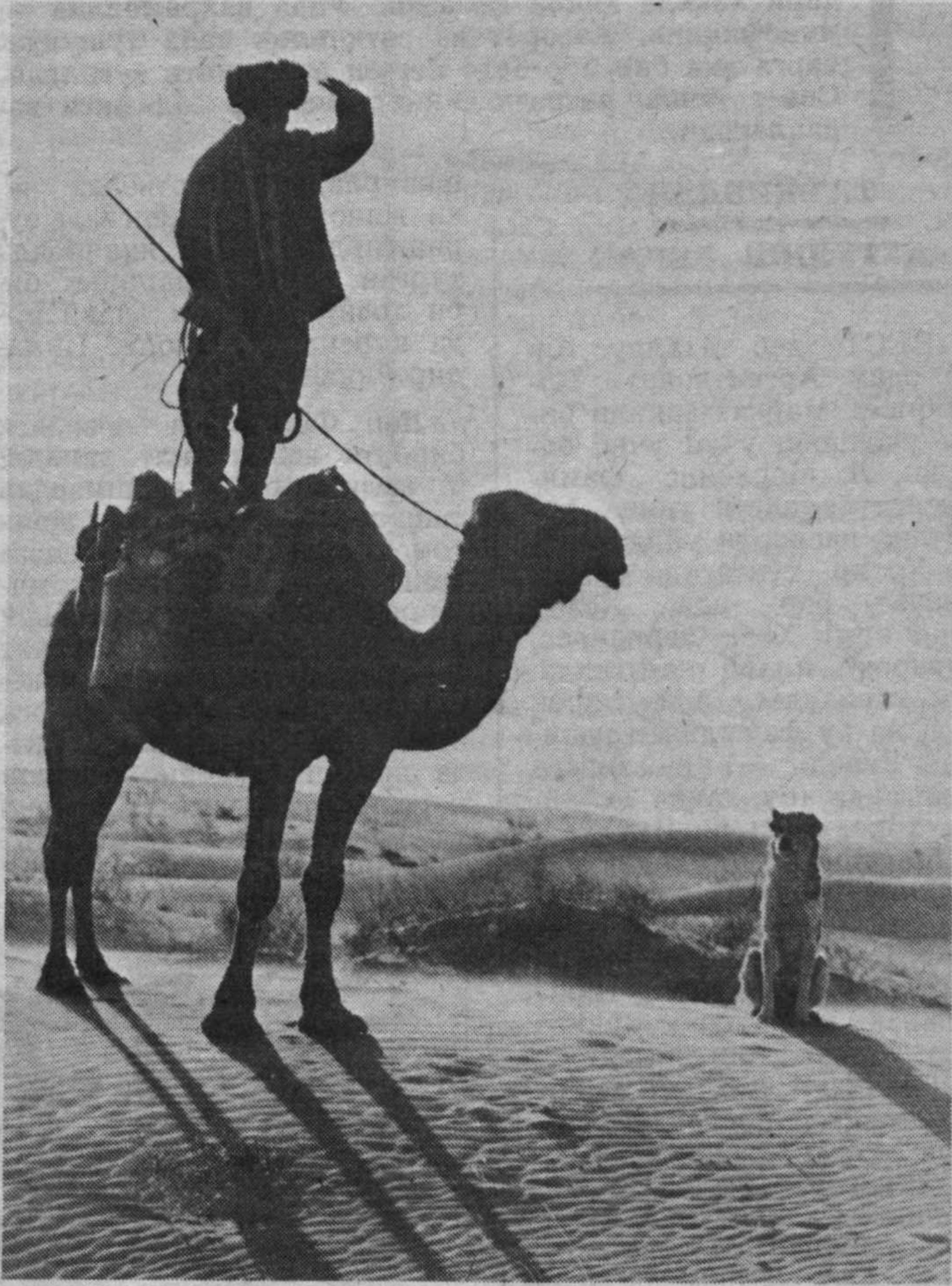
Тозалаш ишлоптари қурилиши эса жуда суст олиб берилляпти. Ўтган йили шу мақсад учун 245 минг сўм маблаг ажратилган бўлса, унин ярми ҳам ўзлаштирилган йўқ. Бунинг асосий айборлари завод раҳбарларидир. Чунки, ишшоот ҳұжалик ҳисоби асосида қуриляпти, зарур асбоб-ускуналар бор. Фақат иштиёқ, интилиш этишмаяпти.

Айборларга фақат танбех бериш билан чекланилмади. Текширувчилар шуро хұжалиги бош виночиси ва бино-кор-мухандисига эллик сўмдан жарима солишиб, тўғри қилишиди. Зора бу уларнинг хафсаласизлигига чек қўйса!

Уяли луб заводида ҳам

— Бизнинг асосий мақсадимиз табиат мухофазаси талабларига амал қилимайтганларга жарима солиши ёки уларни маъмурий жавобгарликка тортиш эмас,— дейди нохия табиатни мухофаза қилиш инспекцияси бошлиғи Т. Орифхонов.— Биз бунга интилмаймиз ҳам. Асосий мақсадимиз атроф-мухиттинг мусаффо бўлишига зришишдир. Шу жиҳатдан вазифамиз жула хайрли ва савобли деб ҳисоблайман. Чунки, табиатнинг мусаффолиги, атроф-мухиттинг тозалиги инсон саломатлиги гаровидир. Бунинг учун эса ҳеч нарсани аямаслик, барча имкониятларни ишга солиши лозим. Ҳозирғи кундаги, келажак олдидаги асосий бурчларимизнинг бири ҳам худди шундадир.

М. МАҲМУДОВ.

Саҳролар ҳам мисоли
денгиз,
Тўлқинларни бархан уяди.
Сурувлари «сусалар»
олис,
Боқар чўпон шу нор
туядан.

Содиқ дўсти ёнида сергак,
Бир имога интизор
кўзлар,
Эл иши деб жўшади юрак,
Жасоратдан маънолар
сўзлар.
К. ОТАЕВ суратлавдаси.

ИФЛОСЛАНИШ КАМАЙДИ

ЯНГИЙУЛ атроф-мухити, ҳавоси энг ифлос шаҳарлардан бири ҳисобланади. Унинг асосий манбалари саноат корхоналари. Бу ердаги завод-фабрикалар анча илгари қурилган учун ҳам ўша вактда уларда тутум-чангни тутуб қолувчи, ишлаб чиқариш эътиёжлари учун ишлатилган сувни тозалоччи ишшоотлар қурилмаган эди. Лекин бу ҳозир ҳам корхоналар ифлослантирувчига манба бўлиб қолини оқламайди. Уз вақтида килинмаган ишни эндилника қилиш керак. Улариз ҳам шаҳар ҳавоси ишҳоз даражада ифлосланаб ғтиби.

Айрим саноат корхоналари маъмуряятлари буни ҳисобга олиб, атмосферани булғайдиган манбаларни камайтиришга, тутум чиқиңдиларининг чиқишини нормада белгиланмаган даражага келтиришга қаратилган тадбирлар туркумини белгиладилар. «Янгийул» мебель ишлаб чиқариш бирлашмасида тадбирлар мусаффаси бўйича 1993 йилгача амалга ошириладиган тадбирлар дастури ишлаб чиқилди. Улар вақтида заҳатида муддатидан илгари рўёбга чиқмоқда. Шуни айтиш кифояки, назарда тутилган 16 та тадбирнинг 14 таси бажарилди. Уларни тўла амалга ошириш заҳарли маддаларни ҳавога чиқиши. Ни ҳар йили деярли 20 тоннага камайтиради.

Шаҳардаги иш маҳсулотлари ишлаб чиқариш бирлашмасида, ёғ-мой комбинатида ҳам ҳавога газ-тутунларини чиқариши камайтиришга қаратилган муййиз иш олиб борилляпти. Бу корхоналарда деярли барча газ тозалаш қурилмалари қайта созланди. Ҳаво ўтказгичлар янгилари билан алмаштирилди.

Н. УМАРОВ.

Бу қизик!**МАШХУРЛИК**

● Лондоннинг оқсуклар истиқомат қиласиган даҳасида яшовчи ва «вольво» енгил автомобильнисида саир қуловчи буит ўтган йили салқам уч миллион доллар пул ишлади. У ҳар томонлама ягона ҳисобланади. Жаҳонда энг йирикдир. Зорбанинг, итни шундай қақиришади, бошидан думининг учигача бўлган узунлиги 2,54 метр бўлиб, вазни 140 килограммдир. Бу дот ҳар куни тўрт-беш килограмм гўшт, бисквит, саримсоқ пиёс, балиқ ёғи, дармондорилар тановул қиласи. Албатта, бу қимматга тушади, лекин эгаси Крис Гераклидис бундан ҳафа эмас. Зорбадом фото ва телекамералар олдидаги ўзини кўз-кўз қиласи, тижорат бизнесида қатнашиб, ўзининг яшаши учун маблаг ишлади.

ҚУЁШ СИСТЕМАСИ БУЙЛАБ САЙР

● ГЕРМАНИЯНИНГ Унтерзи-минген кўргонида ҳар бир киши шундай саир қилиши мумкин. Бу ерда қуёш системаси ишлаб чиқирилган модели курилган. Бизнинг қуёшсимиз 163 сантиметр диаметри зўлдирдан иборатдир. Ундан 69 метр масофада Меркурийнинг модели ўрнатилган, Зуҳра юлдузига етиш учун 126 метр йўл босиши керак, Ергача бўлган масофа 176 метрдир. Курра заминимиз диаметри 15 миллиметрли зўлдир каби намойиш бўлади. Плутонга етиш учун эса 7 километр йўл босишига тўғри келади. Ҳар бир сайёра модели ёнида ахборт кўргазмаси ҳам бор.

Шанба *

19 ЯНВАРЬ

● УзТВ I

8.00 «Ассалому алайкум». Мусиқий кўрсатув.

9.00 «Айтайлик, сен капитан». Бадний фильм (А. Довженко номли киностудия).

10.05 «Юзма-юз». Тошкент Давлат дорилуғунидаги Ўзбекистон телерадиоси ходимлари билан учрашув.

11.25 «Оналар мактаби».

11.55 «Чорвадор».

12.25 «Кўшиқ бизга ҳамиша ҳамроҳ».

Тижорат кўрсатувлари 13.15 «Оролбўй муммалари». Тўрткўлдаги «307-ХМКК» ҳақида.

14.00 Фарғона вилояти, Киров ноҳиясидаги «Яккатуртсельмаш» заводи.

18.00 Кўрсатувлар тартиби.

18.05 «Олис-олис, жанубда».

Мультфильм.

18.15 Мактаб ўқувчилари учун. «Тенгдошлар».

19.00 «Ўзбек тилини ўрганамиз».

19.30 «Ахборот» (рус тилида).

19.45 «Ёшлар даврасида». Янги йил кўрсатуви.

20.30 «Дефтанома».

21.30 Москва. «Время».

22.15 «Ёшлар даврасида». Янги йил кўрсатувининг давоми.

22.55 «Тошкент» студияси кўрсатди. «Ҳамшарлар».

23.55 Эртани кўрсатувлар тартиби.

● УзТВ II

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

9.00 «Парасту». Мусиқий кўрсатув.

9.50 «Мовий шаҳарлар», Фильм-концерт.

10.55 «Ы» операцияси ва Шурикнинг бошқа саргузаштлари». Бадний фильм (рус тилида).

18.00 Кўрсатувлар тартиби.

18.05 «Лабиринт». Совет ва Америка болалари дўстлиги.

18.40 Мультфильм.

19.00 «Новости».

19.20 «Мулоқот». Кинокомедия.

19.50 Хонаки театр. «Алибобо ва қароқчилар». Исфара шаҳар халик театрининг спектакли.

20.30 «Ахбор».

20.50 «Паёми Машриқ». Мусиқий кўрсатув.

21.30 Москва. «Время».

22.15 «Негатив». Танқидий кўрсатув.

22.40 «Ы» операцияси ва Шурикнинг бошқа саргузаштлари». Бадний фильм (рус тилида).

● МТ I

7.00 «Шанба, эрта саҳарлаб».

7.30 «Асраб, авлодларга етказ».

7.45 Спорт ҳамма учун.

8.00 Ритмик гимнастика.

8.30 Тонгги дам олиш програмmasи.

9.00 «Сиз яратган бօғ».

9.30 «ТСН».

9.45 «Спрут-4». Олти серияли телевизион бадний фильм премьераси. 6-серия.

11.35 «Бурда моден» таклиф этиди...».

12.05 «Қорқиз ҳақида эртак».

Мультфильм.

12.15 Режиссёр Я. Фрид фильмлари. «Тақвадор Марта». 1 ва 2-сериялар («Ленфильм»).

14.30 «Ер манзаралариз». Илмий-оммабол фильм премьераси. 2-серия — «Музликлар» (ГФЖ).

15.30 «ТСН».

15.45 «Эртаклар ва саргузаштлар оламида». «Аслида ўрни-таги ўйқ шаҳардаги саргузаштлар». Телевизион бадний фильм («Беларусьфильм»).

17.15 «Халқаро панорама».

18.00 «Эртага бувиминг туғилган куни». Мультфильм.

18.15 «Сиёсий мулоқотлар».

19.35 «Спрут-4». Олти серияли телевизион бадний фильм премьераси. 6-серия.

21.30 «Время».

22.15 «Фармента-90».

22.45 «Ўзи ва у». Дијрабо кўр-

сатув.

24.00 1990 йил қўшиқлари. Бутуниттифоқ XX телевизион фестивалининг яқунловчи кечаси. 2-қисм.

Тунги телевидение 02.45 «Итюрак». Телевизион бадний фильм. 1-серия («Ленфильм»).

03.50 Джаз портретлари. А. Бабий.

● МТ II

8.30 Эрталабки бадантарбия машқлари.

8.50 «Пўлат узук». Мультфильм. 9.05 «Биз яшаётган олем». Режиссёр К. Лаврентьев фильмлари. «Ноннинг яратилиши».

10.30 Грек «Эос» ансамблининг чиқиши. Олмасатдан кўрсатилади.

11.00 «Ватан қанотлари». Уч се-рияли телевизион илмий-оммабол фильм премьераси. З-фильтр — «Унтилган номлар».

12.00 «Ҳамдустлик» видеоканали.

15.30 «Плюс ўн бир». Россия телевидениесининг программаси.

17.00 «Тўртинчи ўлчов». Ҳужжатли фильм премьераси.

18.00 «50x50» кўрсатувининг телевидениеси.

19.00 Рус тили.

19.30 «Олиқ муз ҳақида эртак». Мультфильм.

19.40 Концерт.

20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтоилар! «Айболит берган ҳандори».

20.45 З. Сахабеева кўйлайди. Ко-зондан кўрсатилади.

21.15 Коллаҳ.

21.20 «Ялта-91».

21.30 «Время» (сурдо таржимаси билан).

22.15 Белоруссия Давлат рақс ансамблининг концерти.

23.00 Футбол. В. А. Гранаткин хотираси учун халқаро ўсмирлар турнири. ССЖИ-1 — ГФЖ терма командалари. 2-тыйм. Ленинграддан олиб кўрсатилади.

23.50 «Қайикда ит ва уч киши». Телевизион бадний фильм. 1 ва 2-сериялар («Ленфильм»).

Якшанба *

20 ЯНВАРЬ

● УзТВ I

8.00 «Хафтанома» (такрор.).

* *

9.00 «Уч бақалоқ». Бадний фильм («Ленфильм»).

10.25 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Болалер».

11.45 «Алифбо сабоқлари». 1-босқич.

12.20 Халқ севган достонлар. «Ойпари». Ш. Болтаев ижросида.

13.20 «Дўстлик» студияси кўрсатади. «Дил торининг оҳангари».

14.20 Спорт кўрсатувлари: 1. Таэквондо. 2. Эркин кураш.

Тижорат кўрсатуви 15.20 «Сифатли тола учун». Қарши нахта тозалам заводи ҳақида.

* *

18.00 Кўрсатувлар тартиби.

18.05 «Қўён ва скрипка». Мультфильм.

18.20 Болалар учун. «Кичкинтой» кўрсатви.

18.50 «Мультипанорама».

19.30 «Ахборот» (рус тилида).

19.50 «Мулоқазав. Жумҳурият төврлари муммалори ҳақида».

20.30 «Ахборот».

20.50 «Мусиқа жавони».

21.30 Москва. «Время».

22.15 Телевизион миниатюралар театри. Янги йил сони.

23.45 Эртани кўрсатувлар тартиби.

● УзТВ II

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

9.00 «Саледа». Мусиқий ахборот.

10.05 «Ҳар бир юшига ва барчага». Реклама.

10.15 «Офарин!» Кувноқ спорт ўйинлари.

11.05 «Набираларимга аталган цирк». Телевизион бадний фильм (рус тилида).

* *

17.50 Кўрсатувлар тартиби.

17.55 Театр учрашувлари.

18.35 «Шоми жавони».

20.00 «Ҳафта». Информацион кўрсатув.

20.30 «Шоми жавони» (давоми).

21.30 Москва. «Время».

22.15 «Шоми жавони» (давоми).

23.50 «Телетомошибин ҳамроҳи».

● МТ I

8.30 «ТСН».

8.45 Ритмик гимнастика.

9.15 «Спорлото» тиражи.

9.30 «Эрта саҳарлаб».

10.30 «Ватан хизматида».

11.30 Тонгги дам олиш програмаси.

12.00 «Саёччилар клуби».

13.00 «Здоровье».

13.30 «Қўшилоқ янгиликлари».

14.30 «Болалигимиздаги булутлар».

Телевизион ҳужжатли фильм премьераси («Союзтелефильм»).

ЮНЕСКОнинг бош директори Ф. Майорнинг кириш сўзи билан бошланади.

15.30 «ТСН».

15.45 ССЖИ Давлат академик ҳалиқ рақс ансамблининг концерти.

Бадний раҳбар — ССЖИ ҳалиқ артисти И. Моисеев.

16.50 «Янги авлод танлайди». Имконият.

18.15 Москва. Давлат симфоник оркестри чалади. Дирижёр — П. Коган.

18.40 «Уолт Дисней таништиради...».

Йкшанба кинозали

19.30 Кино янгиликлари.

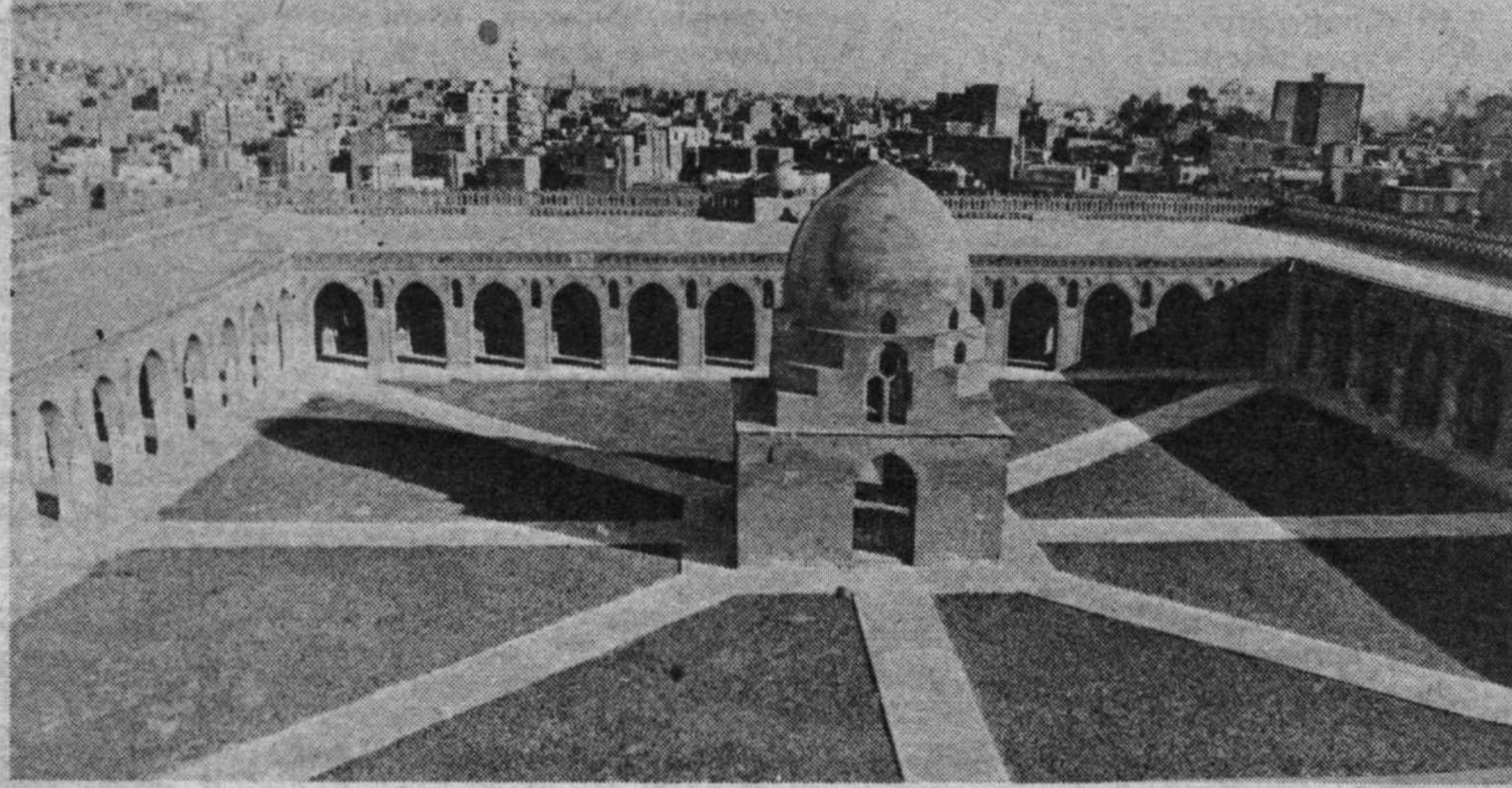
19.45 «Катта вальс». Бадний фильм (АҚШ).

21.30 «Время».

22.15 «Ника-90».

Тунги телевидение

00.15 «Гўзали

● Шарқ мамлакатла-ри ўзларининг мұхташам күнна обидалари билан машҳур. ТАСС сураткашлари тасвирга туширган ушбу суратларда уларнинг бәзиларини күриш мүмкін. Қохира-даги энг кетта мачит [юкоридаги сурат] күрілганига яқында 1111 йыл бўлди. Аммо у ўз-нинг дастлабки кўринишини ўзgartиргани мўк. Ҳиндистоннинг Ҳайдар-обод шаҳри тимсоли бўлмиш Чор Минор ҳам неча замонлардан берин ўз гўзаллиги билан одамларни лол қолдириб келмоқда. [пастдаги сурат].

БИР АСРДАН ОРТИҚ УМР

Янгийўл ноҳиясидаги Ленин номли жамоа хўжалигининг Ниёзбош қишлоғида истиқомат қиливчи Кумушой ая Отабоея 1883 йилда таваллуд топган экан. Ая яқында 108 ёшга қадам қўйдилар. Бир асрдан ортиқ

умр кўрганларига қарамай кўплаб фарзандлар, юздан ортиқ невара, эвара, чевараларнинг доимий қўршовида фаровон ҳаёт кечирмоқдалар.

А. ҲАЙДАРОВ.

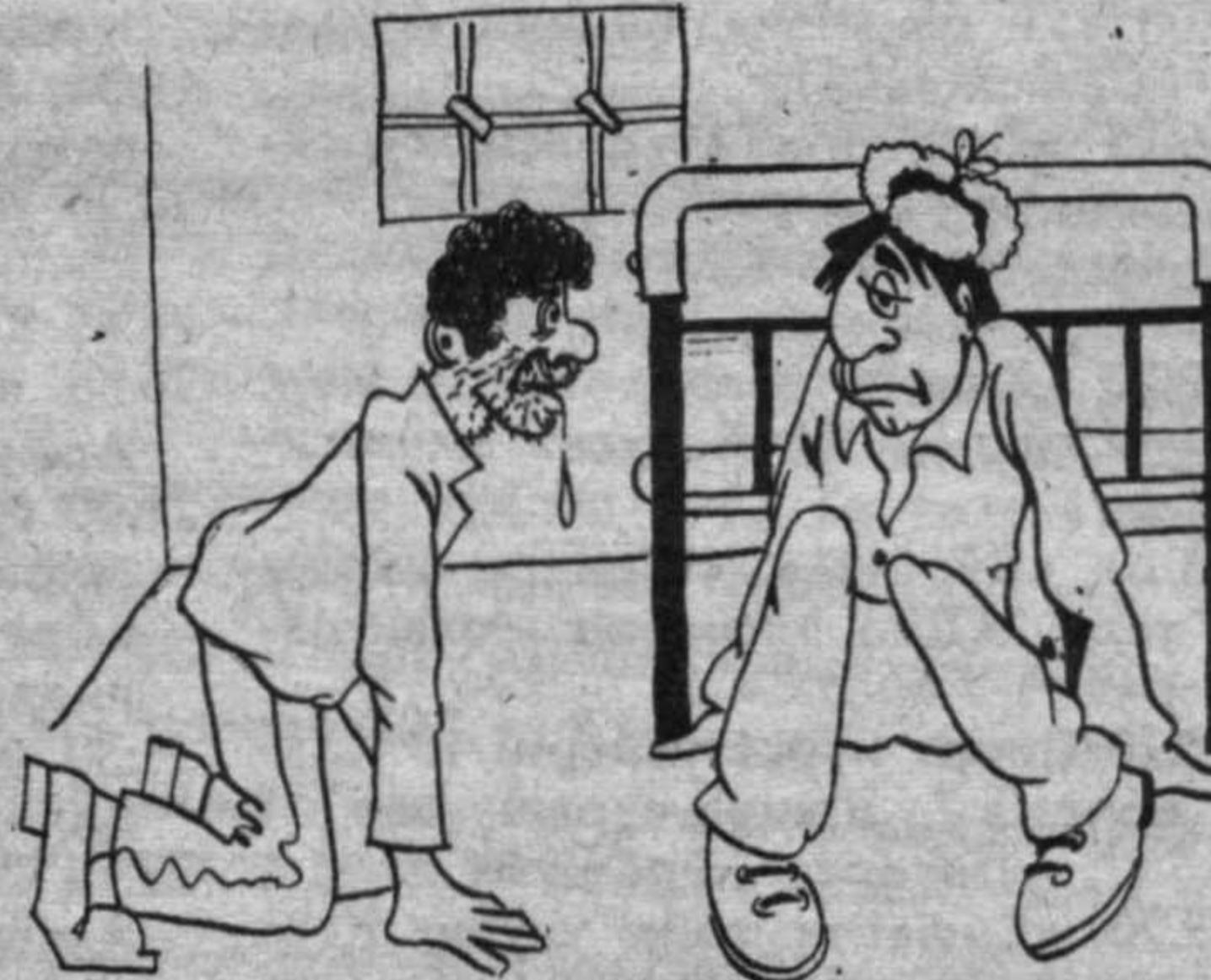

— Бу танқис молларни қачон сотамиш?

— Шу ерда ётаверсичи, нархи яна ошармиш, деган гаплар юрибди...

— Союзнингизни дастаси тилладан эмасми, ука?

Кайфи тарқаган арақхўр:

— Қани энди, сенинг ўрнингда мен бўлсам...

Рассом Иброҳим ҚОСИМОВ.

В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ ССЖИ ХАЛҚЛАРИ
ДУСТЛИГИ САРОИИДА
4, 5, 6 ФЕВРАЛЬ СОАТ 16 ВА 19.30 ДА

«ФАРГОНА ТАРОНАЛАРИ»

ЯНГИ КОНЦЕРТ ПРОГРАММАСИ
ҚАТНАШАДИЛАР:

Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг совриндори, «КАМОЛОТ — 89» кўрганинг голиби

Охунжон МАДАЛИЕВ

ва хушовоз хонанда

Киличбек ТОЖИЕВ

раккосалар; Гулмира ШИРИНОВА ва Раъно ЗОКИРОВА.

Программани — Уткир СИДДИКОВ олиб боради.

Касса соат 11 дан 19.00 гача ишлайди.

Телефонлар: 45-92-13, 41-74-30.

•
Бўрчалар
Эталонлар

В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ ССЖИ ХАЛҚЛАРИ
ДУСТЛИГИ САРОИИДА
29, 30, 31 ЯНВАРЬ СОАТ 19.00 ДА,
1, 2, 3 ФЕВРАЛЬ СОАТ 16.00 ва 19.30 ДА

«ҲАЗИЛ-З» ЯНГИ ПРОГРАММА ҲАЖВИЯ ВА ҚЎШИҚ КЕЧАСИ

ҚАТНАШАДИЛАР:

Мирза Холмедов, Обид Асомов, Ботир Муҳаммадхўжаев, Собит Асомов, Тўхтамурод Азизов ва бошқалар.

САҲНАЛАШТИРУВЧИ РЕЖИССЕР — Ўзбекистон ССЖИ хизмат кўрсатсан артист, Ҳамза номидаги давлат мукофотининг совриндори Абдурашид РАҲИМОВ.

Чинталар соат 11.00 дан сотилади.

Жамоа буюртмаси қабул қилинади. Телефон 45-85-68.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашиётининг Меднат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

БЎШ ШИША ҲАМ КАМЁБ

Турли ичмилклар ишлаб чиқарувчи корхоналар учун бўш шишалар танқислиги ҳамон давом этмоқда. Бунинг натижасида ана шу соҳа турдош корхоналари ишмароми бузилинти. Биргина Тошкент вино бирлашмасининг тўла кувват билан ишлаши учун йилига 17 минг яшчик шиша идиш етишмайди. Оқибатда ишчиларнинг бекор туриб қолиш ҳоллари содир бўлмоқда.

Корхона план бўлимининг бошлиғи Н. Ғуломов бу танқисликни шундай шарҳлайди:

— Дарҳақиат, шишаларни ўзиётлаш мұхим аҳамият касб этаяпти. Ҳар куни минглаб шиша синади. Лекин уларнинг ўрнини тўлдириш муаммо бўлиб қолмоқда.

Бугина эмас. Утган йили не қийинчилклар билан маҳсулот ишлаб чиқариш резасини 23 миллион 442 минг сўмга етказиб бажардик ёки 70 миллион шиша

ичимлик чиқардик. План баҳарилди, бироқ бу 1980 йил кўрсаткичидан ҳам анча пастдир. Сабаби: Россиядан келтириладиган идишларни шартнома бўйича ололмаяпмиз. Қувасойдаги ягона шиша заводи эса ўзиётларни мизни қондиролмайти. Роҳат кўли яқинида шиша буюмлари заводи қурилияти. Янги корхона ишга туширилгач, ҳар ойда 50 минг дона шиша идиш олини имкониятига эга бўламиш.

Шунда ҳам айтиш керакки, шиша танқислигини камайтиришининг яна бир имконияти пайдо бўлди: ССЖИ нарх қўмитасининг қарорига мувофиқ шиша идишларни қабул қилиш баҳси оши: ярим литрдан чоракам бир литргача бўлган шишалар 50 тийиндан сотиб олинмоқда.

П. НИШОНОВ,
ЎТАГ мухбари.

Жамил АКРОМОВ

Шу йил 16 январда жумхурят аҳамиятига молик шахсий пенсионер, 1930 йилдан бўён КПСС аъзоси Жамил Акромов вафот этди.

Жамил Акромов 1908 йил декабрда Тошкент шаҳрида дебқон оиласида туғилди. 14 ёшидан завода ишлай бошлади. Кейинчалик Урта Чирчиқ ноҳияси комсомол комитетининг масъул котиби қилиб сианди. 1933 йилда олий қишлоқ хўжалик коммунистик мактабини тутатганидан сўнг Андижон вилоятида МТС бошлиғининг ёрдамчиси, кейин ўринбосари бўлиб ишлади. 1937 йилдан 1945 йилга қадар Бухоро ва Тошкент вилоятларида бир қатор ноҳия партия қўмиталарининг биринчи котиби вазифаларида фаолият кўрсатди. Унинг кейинги меҳнат фаолияти хўжалик ва соҳе ишлари билан боғлиқдир. Шўро хўжалиги директори, Тошкент вилояти ижроқартия қишлоқ хўжалиги бўлими бошлиғи бўлиб ишлади. 1971 йилдан бўён эса пенсияга чиқканди.

Жамил Акромов масъулиятни чукур ҳис этадиган, ўзига ҳам, бошқаларга ҳам талабчан, истиқболни кўра биледиган раҳбар эди. Шунинг учун ҳам фирма аъзолари ва ҳамкаслари ўртасида обрў-эътибор қозонганди.

У жумхурият Олий Қенгаши ва ҳалқ депутатлари маҳаллий Қенгашлари депутати, Ўзбекистон Компартияси съездларида делегат қилиб сайланганди.

Ж. Акромовнинг меҳнати муносиб қадрланди У Ленин, II даражали Ватан уруши ордени, Меҳнат Қизил Байроқ орденлари, медаллар, фахрий ёрликлар билан мукофотланган эди.

Толмас меҳнаткаш, ташкилотчи Жамил Акромовнинг ёрқин хотираси қабларимизда абдий сақланади.

БИР ГУРУХ ЎРТОҚЛАРИ.

Муҳаррир ўринбосари Р. УМАРОВ.

БАҲОСИ: Обуначига — 6 тийин. Сотувда — 10 тийин.